

Covenant & Conversation

ת"סב
Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ה"צר) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

MATOT-MASE ÖZET

Kuşku Tehlikesi

Çok enteresan bir hikâye söz konusudur ve Yahudiliğin büyük ilkelerinden biri buradan türemiştir. İki kabile, Reuven ve Gad, Yarden'in doğu yakasındaki toprakların çiftlik hayvanları için ideal olduğunu görürler. Moşe'den, Yarden'i geçip Erets Yisrael'e girmek yerine o bölgeye yerleşmek için izin isterler.

Moşe başta öfkelenir. İsteklerinin, halkın geri kalanının moralini bozabilecek bir hamle olduğunu söyler: "Kardeşleriniz savaşa giderken siz burada mı oturacaksınız?". Tüm bir neslin kırk yıl çölde dolaşmasına sebep olan casusların günahından hiç mi ders almamışlardır?

Reuven ve Gad kabileleri, sorumluluktan kaçmak istemediklerini belirtirler. Herkes kendi mirasını alana kadar diğer kabilelerle omuz omuza çarpışacaklarına söz verirler. Moşe kabul eder, ama bunu yalnızca onlar tüm halka söz verdikten sonra yapar. Onlara, sözlerini tuttukları zaman "A-Şem'in ve Yisrael'in huzurunda masum" olacaklarını söyler.

Bu cümle Yahudilikte başlıca etik ilkelerden biri haline gelmiştir. Tanrı'nın gözlerinde doğru olanı yapmak yeterli değildir. Başkalarının da açıkça doğru bulduğu yollarla davranmamız gerekir. Kuşkuya mahal vermemeliyiz.

Bu fikir, Yahudi kanununu ve yaşamını şekillendirmiştir. Mişna, Bet Amikdaş'ın hazinesinden para çıkarmak gerektiğinde bunun nasıl yapıldığını tarif eder. Görevli kişi cebi olan herhangi bir giysi, ayakkabı veya içine para saklanabilecek hiçbir şey giyemez, *tefilin* takamazdı. Girmeden önce ve çıktıktan sonra üzeri aranırdı. Neden? Yanlış bir şey yaptığından kuşku duyulduğu için değil, en küçük bir suistimal kuşkusuna bile yer bırakmamak gerektiği için.

Aynı prensip Bet Amikdaş'ta görev yapan aileler için de geçerliydi. *Lehem apanim* adı verilen özel ekmekleri pişirmekle görevli olan aile, kimse onların Bet Amikdaş'taki ekmeklerden çıkar sağladığını düşünmesin diye, evlerinde hiçbir zaman kaliteli ekmek bulundurmazdı. Tütsüyü hazırlayan ailenin gelinleri, kimse kutsal içerikleri istismar ettiklerinden kuşkulanmasın diye, parfüm kullanmazlardı.

Buradan iki *alaha* prensibi türemiştir. İlki, *haşad*, yani "kuşku" dur. Eğer başkalarının yanlış davrandığımızdan kuşkulanmasına yol açacaksa, normalde yasak olmayan bazı eylemlerden bile kaçınmak gerekir. İkincisi *marit a-ayin* – yani yanlış izlenime yol açacak şekilde "göze görünen" durum olarak bilinir. Bazen bir eylemi yapmak, başkaları onu yanlış anlayabilir ve yasak olan bir şeyin de serbest olduğunu düşünebilir diye yasaktır.

İlk bakışta bu biraz garip görünmektedir. Ne de olsa önemli olan, bizim hakkımızda Tanrı'nın ne düşündüğü olmalıdır, insanların değil. Ama işte, Yahudilik, her ikisinin de önemli olduğu konusunda ısrarcıdır.

Neden? Çünkü bizler birer rol modeli olmak durumundayız. İnsanlar yalnızca kitaplardan değil, başka insanlardan da öğrenirler. **Yahudi olmak, yaşayan bir *Sefer Tora* haline gelmek demektir. Bizim davranışımız, başkalarına bir Yahudi'nin nasıl yaşaması gerektiğini öğretir.**

İşte bu nedenle, bu kurallar yalnızca hahamlar ve bilgeler için değil, her bir Yahudi için geçerlidir. Her birimiz, erdem ve sorumlulukla yaşamaya davet edilmekteyiz.

Kuşku derinden yıkıcı olabilir. Yahudilik bununla her iki yönden yüzleşir. Başkalarını cömertçe yargılamalı ve davranışlarını olumlu yönde yorumlamalıyız. Aynı zamanda kendi tutum ve davranışlarımız da yanlış anlamalara meydan bırakmayacak şekilde olmalıdır.

Tanrı'nın huzurunda masum olmak bir şeydir; insan kardeşlerimizin huzurunda masum olmaksa bambaşka bir şeydir ve çok daha zordur. Ama işte, bize meydan okuyan sınav budur – onaylanma peşinde olduğumuz için değil, örnek insanlar, Tora'nın yaşayan somut örnekleri olmaya ve Yahudi yaşamı içinde bölücü değil, birleştirici varlıklar haline gelmeye davet edildiğimiz için. Başkaları bizi haksız bir şekilde yargılasalar dahi, biz, başkalarına dair yargımızda şefkatli, kendi tutum ve davranışlarımızda ise müşkülpesent davranmak suretiyle elimizden geleni yapmalıyız.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Hiç başka birini hatalı bir şekilde yargıladığınız oldu mu? Daha sonra hatalı olduğunuzu anladığınızda kendinizi nasıl hissettiniz?
2. Tora'da yanlış davranışta bulunduğundan haksız yere kuşkulanan birini tanıyor musunuz? Sonrasında ne olmuştu?
3. İyi bir insan *olmakla*, iyi bir insan olarak *görünmek* arasındaki fark nedir?

Bir Ana Fikir

Yahudilikte gerçek erdem, hem Tanrı'nın hem de insanların huzurunda kabahatsiz olmak; bir yandan güven inşa edip kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde yaşarken, diğer yandan başka insanları cömert bir bakışla yargılamak demektir.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Matot *peraşası*, *neder* (vaat; taahhüt; adak) kanunlarıyla açılır. Tanrı'ya bir *nederde* bulunan kişi onu yerine getirmelidir ve Tora, *nederlerin* ne zaman ve nasıl iptal edilebileceğine dair kuralları sıralar. Bunun ardından Moşe, Bene Yisrael'i Midyan'a karşı savaşa gönderir ve *peraşa*, ganimet olarak elde edilen kapların *kaşer* hale getirilmesine ve manevi yönden arındırılmasına dair kuralları ayrıntılı bir şekilde verir ve bu ganimetin nasıl paylaşılacağını açıklar. İki kabile, Reuven ve Gad, bir istekle Moşe'ye başvururlar: Kalabalık sürüleri vardır ve Yarden'in doğu yakasında yeni ele geçirilen topraklar da sürüleri için ideal otlaklardır. Bu yüzden, nehri geçip Erets Yisrael'e girmek yerine buraya yerleşmek isterler. Moşe buna başta çok öfkelenir; zira onların, kardeşlerini terk etmek niyetinde olabileceklerinden endişelenir. Ancak bu iki kabile, diğer herkesle omuz omuza çarpışacaklarını ve ancak ülke fethedildikten sonra evlerine geri döneceklerini belirtirler. Bunun üzerine Moşe onların bu konuda verdikleri sözü kabul eder.

Bu hafta okuduğumuz ikinci *peraşa*, Mase, Bene Yisrael'in çölde gerçekleştirdiği kırk iki yolculuğun bir listesini verir ve Vaat Edilmiş Toprakların sınırlarını açıklayıp, sığınma şehirleri ve Levi şehirleri ile ilgili kanunlarla devam eder.

Peraşa Aktivitesi

Aksi Kanıtlanana Kadar Masum

Bir kişi garip veya kuşku uyandıran bir davranış hayal edip bunu dile getirecek. Örneğin, "Odama bir şey gizledim" veya "Çorbayı içmekten kaçındım" gibi. Herkes bunu masum gösterecek en iyi açıklamayı bulmaya çalışacak. Sonra baştaki kişi gerçek sebebi açıklayacak. Onun belirttiği sebebe en yakın açıklamayı veren kişiye bir puan verin. Püf noktası: Hiç kimse en kötü ihtimali temel alan bir açıklama yapamaz. Sırayla ilerleyin ve başkasının kuşku uyandırabilecek bir davranışını olumlu şekilde yorumlamak konusunda en yaratıcı kişinin kim olduğunu belirleyin.

Köprünün İnşası

Üç yıl. Erets Yisrael'in güney kesimindeki bir toprak sahibinin yanında çalışmak üzere Galil'den gelen işçinin ailesinden uzak kaldığı süre işte bu kadar uzundu. Yılın en kutsal günü Yom Kipur yaklaşırken işverenine gitti ve ücretini talep etti. Artık evine dönmek niyetindeydi. Yamim Noraim için ailesiyle birlikte olmak ve onlara emeğinin meyvelerini getirmek istiyordu.

İşvereni başını iki yana salladı. "İşler değişti" dedi. "Hiç param yok. Sana ödeme yapamam."

"Bunun yerine bana ürünlerden ver" dedi işçi.

"Elimde hiç yok."

"Toprak?"

"Veremem."

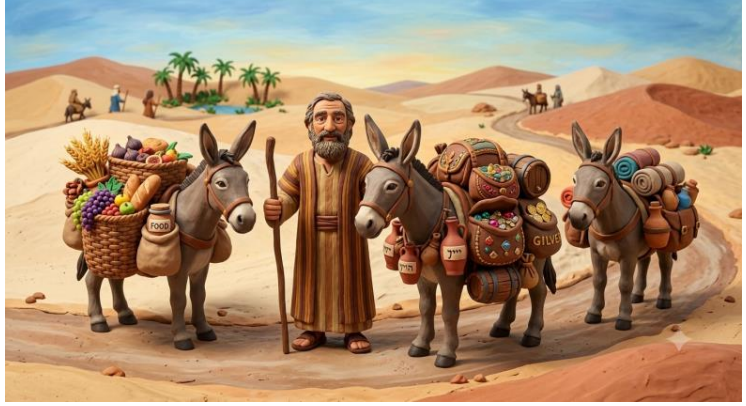
"Hayvanlar?"

"Veremem."

Ümitsizce, işçi tekrar denedi.

"Biraz yastık ve çarşaf vermeye ne dersin?"

"Sana verebileceğim hiçbir şey yok."

Morali bozulan işçi, aletlerini omuzuna yükledi ve elinde hiçbir şey olmadan, keder içinde evine doğru yola çıktı.

Üç gün boyunca yürüyerek yol aldı. Yaptığı çalışmanın karşılığında ailesine gösterebileceği hiçbir şey yoktu. Yapacak bir açıklaması da yoktu ve öfkelenmek için dünya kadar sebebi vardı. Ama öfkeli değildi. Çünkü duyduğu her ret cevabı için aklında makul bir sebep üretmişti. Belki işverenin parası başka bir iş anlaşmasına bağlı durumdaydı. Belki hayvanlar başkasına ödünç verilmişti. Belki ürünlerden ayrılması gereken paylar henüz ayrılmadığı için işveren bunları verebilecek durumda değildi. Belki işvereni bir *nederde* bulunmuştu. Eğer aramaya gönüllüyseniz, her zaman masumane bir açıklama bulabilirsiniz.

Sukot bayramından sonra işvereni işçinin evine geldi. Yanında yiyecek ve şarap yüklü üç eşek getirmişti. Borcunu son kuruşuna kadar ödedi. Sonra da işçiye sordu: Sana hiç param olmadığını söylediğimde ne düşündün? İşçi bunu haklı çıkarmak için düşündüğü gerekçeyi açıkladı. Sonra, aldığı her bir olumsuz yanıt için hangi masumane gerekçeyi düşündüğünü söyledi. İşverenin gözleri dolmuştu: "Bet Amikdaş'taki ibadet üzerine yemin ederim ki olan tam da buydu!" dedi. Oğluma öfkelendiğim için tüm mallarımı kendime bir *nederle* yasaklamıştım ve Hahamlar bu *nederin* bağlayıcılığını ancak şimdi çözdüler. Sonra işçiye baktı ve şöyle dedi: "Sen beni nasıl olumlu bakışla yargıladıysan, Tanrı da seni öyle yargılasın."

Gemara (Şabat 127b) bu hikâyeyi bir misal olarak değil, gerçek bir olay olarak kaydetmiştir. Başkasını olumlu bakışla yargılayan kişiyi Tanrı da olumlu bakışla yargılayacaktır.

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *peraşa* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora'dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks'tan, *peraşanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“Bunlar Bene Yisrael’in yolculuklarıdır...”

- *Bamidbar* 32:2

SORU:

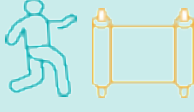
Acaba Tanah neden hâlâ dünyanın en çok satan ve en nüfuzlu kitabıdır? Onu bugüne kadar anlatılmış herhangi bir mit veya kahramanlık öyküsünden daha güçlü kılan nedir?

Rabi Sacks şöyle açıklar:

“Tora bir mit değil, anti-mittir. Bıkmak usanmak bilmeksizin, korkuya karşı cesaret ve umutsuzluğa karşı umut dramı üzerine odaklanır. Gerçek hayatta rastlanmayacak türden bir kahramana değil, hepimize hitap eden, halkımızın geçmişine olan bağımızdan ve şu anda da aramızdaki dayanışmadan güç alan çağrıya odaklanır. Tora, gerçeklikten kaçmanın masalsı bir yolu değil, her birimizin kendi güçlü yanlarıyla ve hem halkımıza hem de insanlığın bütününe olan katkılarıyla üstlenmekle yükümlü olduğu bir yolculuk olarak görülen gerçekliğin ta kendisidir.”

- **Kartlar ve Sohbet** hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

Pratikte Peraşa

HAFTANIN MİTSVASI

Sözleri Tutmak

Reuven ve Gad kabileleri, ilk bakışta kardeşlerini terk etmekte oldukları izlenimini veren bir istekte bulunmuşlardı. Moşe kızgındı. Ancak bu kabileler niyetlerini açıkladılar ve gerçeğin tamamen farklı olduğu anlaşıldı. Tora bu olaydan, yalnızca Tanrı'nın huzurunda değil, insanların gözlerinde de masum olmamız gerektiği prensibini türetir.

Matot *perasha'sı neder* kanunlarıyla başlar. Tora şöyle emreder: Bir kişi Tanrı'ya *nederde* bulunduğu zaman, verdiği sözü ihlal etmemelidir. *Neder*, olası en ciddi şekilde – Tanrı'yı şahit olmaya davet ederek – verilen bir sözdür.

Rambam, Koelet'ten alıntı yaparak, bir *nederde* bulunup onu yerine getirmemektense, hiç *nederde* bulunmamanın daha iyi olduğunu vurgular. Ancak yine de bir *nederde* bulundusanız, onun gereğini yerine getirmelisiniz. Buradaki temel ilke basittir: Sözlerimizin bir ağırlığı vardır. Her ne söylüyorsak, onu gerçekten kastediyor olmamız gerekir. Verdiğimiz sözü yerine getirmeliyiz.

PRATİK KONUŞALIM

Size şüpheli görünen bir davranışı olumlu yönde yorumluyor musunuz? Peki sözlerinizle tutarlı yaşıyabiliyor musunuz?

Bu hafta içinde, kendinizi bir başkasının davranışı hakkında en kötü olasılığı düşünürken yakaladığınız bir anı fark edin. Kendi kendinize sorun: Bu kişinin davranışını en cömert bakışla nasıl yorumlayabilirim? Böyle bir olumlu olasılığı aramak bile başlı başına bir iyilik şeklidir.

Ve kendi sözleriniz hakkında düşünün. Küçük de olsa, verdiğiniz, ama tutmadığınız bir söz var mı? Erdem, ağızımızdan çıkardığımız sözlerle başlar.

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Bir arkadaşınızı bir dükkândan ödeme yapmadan bir şey alırken gördüğünüzü hayal edin. Ne olduğu hakkında bir karara varmadan önce üç açıklama olasılığı düşünün. Belki başka bir kasada ödeme yapmıştır. Belki ödeme yapmayı unutmuştur ve geri dönecektir. Belki bu bir hatadır. Tora bize insanları adilce yargılamayı öğretir. Bu da onların davranışları hakkında bir yargıya varmadan önce bu davranışları olumlu şekilde yorumlamaya çalışmak anlamına gelir. Birinin davranışınızı olumlu şekilde yorumladığı bir zaman aklınıza geliyor mu?

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

Yanlış hiçbir şey yapmadığınızı biliyorsanız bile kuşku uyandırmayacak şekilde yaşamak ne demektir? İnsanlar bir kişinin davranışını hoş karşılamadığı zaman bile ona güvenmek ve onda en iyiyi görmek nasıl bir duygu olurdu?

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecektir ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Tepeden Bir Bakış

KATMAN 1: TORA'NIN METNİNE BAK - BAMIDBAR 33:48

“וַיֵּסְעוּ . . . וַיַּחֲנוּ”

KATMAN 2: RABI SACKS'IN ÇEVİRİSİNİ OKU

“Yola çıktılar... kamp kurdular.”

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Tora'daki her ayrıntı bir amaç için yer verilmiştir. Buradaki amaç nedir? Tora'da neden, başlangıç noktasından varış noktasına kadar bu kadar çok yolculuk listelenmiştir?

KATMAN 4: RABI SACKS'IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

“Yola çıkmak ve kamp yapmak, yürümek ve yerinde durmak arasındaki gerilim, Yahudi yaşamının ritminin bir parçasıdır. Rabi Avraam A-Koen Kuk, Bilam'ın verdiği *berahalar*daki iki simgeden bahsetmişti. “Çadırların ne iyi, ey Yisrael; meskenlerin, ey Yaakov” (Bamidbar 24:5). Çadırlar, yolculuk halindeki insanlar içindir. Meskenler ise yerleşik hayata geçmiş insanlar içindir.

“Hayatta yolculuklar ve konaklamalar vardır. Konaklamalar olmazsa, tükenmişliğe uğrarız. Yolculuk olmazsa gelişemeyiz...”

“Yahudiler olarak bizim için... etik, estetikten önceliklidir. Evet, dünyanın güzelliğini görmek için biraz duraksamamız gereken anlar vardır; ancak o zaman, tıpkı Mase *peraşası*nda Bene Yisrael gibi, yolumuza devam etmemiz de gerekir, çünkü hem kendimize hem de Tanrı'ya verdiğimiz ve tutmamız gereken sözler vardır.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

Kendi sorularınızı da ekleyin! Öğrendiklerinizi Tora'daki diğer örneklerle ve kendi yaşamınıza da uygulayın...

Her yolculuğun hem durup dinlenmek istediğimiz anları, hem de yola devam etmemiz gerektiğini bildiğimiz anları vardır. Tora, Bene Yisrael'in yalnızca çöldeki hedef noktalarını değil, her bir kamp yerini de kaydetmiştir.

1. Siz řu anda kendi yolculuğunuzun hangi aşamasındasınız? Yola mı çıkıyorsunuz, hedefinize varmak üzere misiniz, yoksa kamp halinde misiniz?
2. Hangi sözleri tutmanız gerekir?
3. Yorgun olduęunuz zaman bile yola devam etmek ne anlama gelir? Peki durmak ne anlama gelir?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.